

Schade kan oplopen tot de halve oogst

Trips grote lastpost in uien

De schade door trips in uien is veel groter dan voorgaande jaren. Dit voorjaar kon het insect razendsnel een grote populatie opbouwen, vooral in Zeeuws-Vlaanderen. Het beestje verstopt zich overdag goed en is dan moeilijk te raken met een bespuiting. De ontwikkeling van meer middelen en beheersingsmethoden gaat traag.

In de zomer trokken Gerrit Straatsma van Agrifirm en Johan Bierma van Cebeco Agrochemie al aan de bel. Volgens Straatsma kan het opbrengstverlies in een uiengegewas wel 20 ton bedragen. Adviseur Luc Remijn van Delphy bevestigt dat beeld: „Het kan wel de helft van de oogst zijn. In Zeeuws-Vlaanderen zijn er telers die blij zijn met 30 tot 35 ton.” Kees Bakker, inkoper van uienhandel Monie, zegt dat het zwaartepunt van de tripsplaag in

de omgeving van Biervliet en IJzendijke lag. Teler Ivo Haartsen uit dit gebied meldt dat dan ook: „De strijd tegen trips (donderbeestjes) in uien valt niet mee dit jaar. Veel uienpercelen staan te wit hier.” In Flevoland meldt akkerbouwer Harry Schreuder dat er trips in zijn uien zit. Hij ziet bij collega-telers dat het nog ernstiger kan. Ook elders in Zeeland en in andere uienteeltregio's zijn er gebieden waar het ernstiger raak is dan elders.

Waar komt die trips vandaan en waarom is het probleem zo hevig dit jaar? De deskundigen gaan uit van verschillende factoren: waardplanten in de vorm van andere gewassen en wilde planten, een zachte winter en een warm voorjaar en overleven in de grond, in kassen en tunnelkassen. Bierma: „Toch zijn er ook gebieden waar alle factoren er zijn, maar waar geen tripsprobleem is.” Remijn onderstreept het plaatselijke karakter

Volwassen trips en larven kunnen zuigschade in ui veroorzaken. Bij ernstige aantasting kost dat tot tientallen tonnen opbrengst.

Trips is met het blote oog bijna niet te zien. Jonge mensen lukt het soms nog wel, maar voor de categorie boeren met een leesbril is het bijna niet te doen. Bovendien zijn de beestjes erg schuw en moet je ze zoeken.

van de tripsplaag. „In de ene polder is het veel erger dan in de andere. Op Colijnsplaat hebben wij drie uienvelden. In twee hebben wij geen probleem, in het derde wel. Er kan net wat andere vegetatie in de buurt zijn of een dijkje.” Remijn denkt dat de trips vooral overleeft onder droge omstandigheden. „Het is bekend dat de trips niet van vocht houdt. In een vrij droge winter overleeft hij in een schuilplek. Hij vermeerdert sterk in een droog voorjaar en valt dan half juni in de uien. Wie kan beregenen, heeft minder last.” Het lijkt er ook op dat de trips sterk aanvalt in een zwakker gewas. Bakker noemt het een zwakteparasiet. „Een perceel dat goed groeit, af en toe een buitje kreeg, mooie zachte grond heeft, daar heb je de minste last.” Veel van de informatie die de deskundigen nu noemen, was tijdens onderzoek van Hoekstra en Hoek voor Snui (collectief onderzoek uit begin jaren negentig) al bekend. De strategie van bestrijden is op die kennis gebaseerd.

Veel water

Gewasadviseur Jelle Westerlaken van Syngenta zegt dat het gedrag van de trips vereist dat er apart voor dit insect gespoten moet worden en dat daarbij veel water nodig is. „Het is lastig te zien wanneer de trips aanwezig is. Hij kruipt in de schacht van de ui of de prei. Je kunt het beste apart gaan rijden met de spuit; vroeg in de ochtend of laat in de avond is het beste.” De volwassen trips houdt zich overdag schuil. Op momenten dat bespuitingen tegen schimmels, onkruiden of andere insecten goed willen, werkt dat niet op de trips. Westerlaken raadt aan 400 tot 500 liter water per hectare te gebruiken en een grove druppel is belangrijk. De teler moet niet te hard rijden met de spuit en de druk niet te sterk laten oplopen, omdat de druppels dan te fijn worden om diep in het gewas te vallen. Vroeg starten met de tripsaanpak is belangrijk. Westerlaken zegt dat anders sporadisch voorkomende trips snel naar miljoenen kunnen uitgroeien, zeker bij hogere temperaturen in het begin van de zomer. Bij temperaturen boven de 25 graden is een volgende generatie trips in 17 dagen doorlopen.

Hilfred Huiting van Wageningen Universiteit en Research (WUR) zegt dat Movento op dit moment het sterkste middel is en dat Tracer als afwisseling ingezet wordt. Telers gebruiken Karate en zetten pyrethroiden in. Huiting

vraagt zich af wat de beste aanpak is. Hij wijst erop dat Movento maar twee keer per teelt mag en Tracer maximaal vier keer per jaar. „Draagt een pyrethroïde in de tussentijdende periode bij aan de plaagbestrijding? Je kan ook je eigen probleem genereren, want die middelen zijn niet erg selectief en doden mogelijke natuurlijke vijanden.” Remijn zet een kanttekening bij de tripsbestrijding. „Movento werkt redelijk goed, maar in droge perioden is het middel minder effectief. Dan is er minder opname van de werkzame stof in de plant, terwijl de omstandigheden voor de tripsontwikkeling optimaal zijn. Het middel werkt vooral op de larve en niet zo op de volwassen beestjes.”

Nieuwe ontwikkelingen

Ooit was de *Thrips tabaci* een probleem in de Nederlandse kassen. Insectenexpert Marcel Dicke van Wageningen Universiteit stelt echter dat in die kassen nu een andere trips, geïmporteerd uit de VS, een groter probleem vormt. Tegen deze trips zetten de tuinders natuurlijke vijanden en nieuwe middelen in. Dicke zegt dat dat ook nodig is, want de beestjes zijn resistent voor alle middelen aan het raken. Voor de tabakstrips in uien en prei zijn de omstandigheden veel lastiger. In het open veld natuurlijke vijanden inzetten werkt niet zo goed als in het gesloten en goed beheersbare kasmilieu.

Willem Jan de Kogel van WUR onderzocht beide tripsen. Hij werkte aan lokstoffen, resistenties in het gewas en monitoring van de plaag. „Je kunt de trips monitoren door met lokstof en vallen te werken. Lurem is een product van Koppert dat op gele en blauwe plakvallen gebruikt wordt. Ik denk dat de oplossing gezocht moet worden in resistentie van het gewas, monitoring in combinatie met een beslissingsondersteunend systeem (BOS) en met biologische middelen. Denk bijvoorbeeld aan schimmels die insecten parasiteren, predatoren als roofwantsen en roofmijten en aaltjes die de larven doden. Nu is het de uitdaging om dat geschikter te maken voor de lastige omstandigheden buiten in het veld.”

Veredeling

In Wageningen werken Olga Scholten en Ben Vosman aan de veredeling van prei op tripsresistentie. Scholten zegt dat het

zowel voor prei als voor uien mogelijk is tripsresistenties te gebruiken, maar ook hier geldt dat tijd nodig is, want veredeling is traag. „Bij valse meeldauw deden we twintig jaar over de resistentieveredeling. Uien en prei zijn tweejarige gewassen. Dat kost dus meer tijd. We kunnen wat aan snelheid winnen door gebruik te maken van moleculaire merkers bij de veredeling.” De resistenties bestaan in wilde soorten. In cultuurgewassen is de resistentie volgens Scholten te laag. „In prei werken we daarom met wilde soorten. De resistenties bestaan ook voor ui. Kruisingen maken is bij die soorten niet gemakkelijk. Daarna moet je nog kijken of ze vruchtbare nakomelingen geven. Wij werken zelf aan ‘prebreeding’ (ontwikkeling van ouderlijnen voor nieuwe rassen). Daarna moet het naar het bedrijfsleven, dat er verder mee gaat. In uien loopt op dit moment geen project, maar we willen er wel mee aan de slag. Liefst maken we de eerste kruisingsstap en gaan daarna gezamenlijk verder in een project.” Huiting onderstreept het belang van een dergelijk project. „Er loopt nog niet echt onderzoek naar nieuwe manieren om trips in uien aan te pakken of zelfs maar beter te begrijpen wat er gebeurt in zo’n jaar als dit. Ondertussen wil het ministerie van Economische Zaken wel op korte termijn naar residuvrije productie. De teler wil voorkomen dat de trips zich snel ontwikkelt en de groei en ontwikkeling achterstand oploopt. Bij het strijken wil hij de trips ook kwijt zijn. Dus we moeten weten wanneer we de sterkste middelen inzetten en wat daartussen kan gebeuren.”

MH-opname

Dat op het laatst van de teelt de trips ook een probleem kan zijn, hangt samen met twee dingen. De trips kan mee in de bewaring komen, wat de verschillende deskundigen niet als een groot risico voor het product inschatten. Wel kan het aanleiding zijn voor een exportbestemming om de grens dicht te gooien als een beestje aangetroffen wordt. Daarom kan er beter niets in zitten bij het inschuren. Een andere reden om de trips onder de duim te houden in het eind van de teelt is de opname van MH. De groeiremmer komt alleen goed in de bol als er gezond loof op de ui staat en trips beschadigt dat in een jaar als dit behoorlijk voorkomt. ■